

LESBRIEF

BIJ **IJSNACHT**
VAN **JOWI SCHMITZ**

Jonge Jury 2027

AVONTUUR

**SPANNING
ZELFVERTROUWEN & ZELFBEELD
VRIENDSCHAP**

LEESFRAGMENT

Ijsnacht van Jowi Schmitz

Als de verlegen Kal voor de zoveelste keer een smoes verzint om zijn spreekbeurt niet te hoeven doen, sluit zijn docent Zaalmeijer, Gele Z genaamd, hem op in de gymzaal. Zijn nieuwe vrienden Jasper en Skyler weten hem te redden en krijgen Kal zo ver dat hij een stoel door het raam gooit, die bovenop Gele Z belandt. Daar ligt hij, doodstil en met bloed op zijn gezicht, op het schoolplein, de stoel naast hem. De jongens rennen de school uit, alle drie een andere kant op.

3.

Kal stopt pas met hollen als hij thuis is. De zware voordeur dreunt achter hem dicht. Hij gaat op de brede trap in de hal zitten om op adem te komen. Een enorme klok voor zijn neus geeft aan dat het half zeven is, zijn ouders zijn vast al thuis.

Gele Z lag bloedend op de grond – door mij. Het besef gaat als een rilling door hem heen. Kal wil er niet aan denken, maar doet het steeds. Hij kijkt naar het dikke tapijt op de vloer en dan naar de grote plant naast de klok. Hij woont in een soort kasteel, met hoge gangen en dure schilderijen aan de muur. Echt gezellig is het hier niet, ook niet boven, op zijn kamer. Voordeel van zijn kamer is wel dat Gerrie daar woont, zijn goudvis. Kal kan uren rustig naast Gerrie zitten zonder dat er nog iets anders hoeft. Dat heeft hij verder nergens. Gerrie kan naar hem kijken met een blik van... begrip. Zijn ouders kijken meestal met een blik van... Schiet nou eens op.

‘Kal! Kind! Wat zit je hier te zitten?’ Zijn moeder staat opeens naast hem, door dat stomme tapijt hoorde hij haar niet aankomen.

‘Wat ben je laat,’ gaat ze door. ‘Het eten staat al klaar.’

Sla natuurlijk. Ze eten altijd sla, omdat zijn moeder gezond wil zijn. Maar ’s avonds trekt iedereen de snacks tevoorschijn. Zijn ouders eten chips als ze denken dat Kal slaapt. Kal heeft een geheime voorraad chocoladerepen.

‘Kom je nog?’ Zijn moeder torent boven hem uit. Groot en rond is ze, met een harde stem. Ze knuffelt hem ook hard en ze praat hard. Soms zegt ze lieve dingen, maar ze luistert nooit. Kal zou dat af en toe wel willen, dat ze naar hem luistert, dat ze advies geeft misschien zelfs. Maar dat zeggen jongens van vijftien niet.

Misschien is het toch slimmer als ik beken.

Hij kan beter bekennen dan dat de rector straks belt om te zeggen dat ze van school worden geschopt. Of preciezer nog: dat hij, Kal van school wordt geschopt. Want hij heeft met de stoel gegoooid. Hij moet bekennen, dat is veel slimmer dan hier zitten en bang zijn.

Zijn moeders telefoon gaat. Meteen staan alle haren op zijn lijf rechtovereind.

‘Millie!’ roept ze in de telefoon alsof Millie stokdoof is. Millie werkt voor haar, dit wordt een werkgesprek. Ze loopt weg.

Kal vlucht snel de enorme keuken in, waar een lange houten tafel staat met aan het einde een bak sla. Daarachter zit zijn vader met zijn neus in zijn telefoon.

Er ligt gesneden stokbrood op tafel. Kal pakt snel een stukje voor zijn vader het ziet.

‘Hoi pa,’ zegt hij dan. Zijn vader knikt even zonder op te kijken. Kal ontspant, alles is zoals het altijd is. Ik moet niet aan dat bloed op het schoolplein denken, niet aan die koffie die op het schoolplein lag. Niet aan schuld. Ze worden vast van school getrapt. Of er was laatst ook nog een verhaal over een streng kamp voor ‘moeilijke jongens’. Iets nieuws, een experiment. Rector Van Dille vertelde erover op een schoolbijeenkomst. ‘Deze school gaat eraan

meedoen, dus pas maar op,' zei hij er dreigend bij. Toen keek hij naar hun groepje, wisten Skyler en Jasper na afloop zeker, ze keken er trots bij.

Misschien valt het mee als ze al dat bloed hebben weggeveegd. *Hadden ze een ambulance moeten bellen?* Al die gedachten blijven maar door Kals hoofd spoken. Hij kijkt naar zijn hand, maar die trilt tot zijn verbazing niet. Het zit allemaal binnen in hem, die angst.

Daar is zijn moeder alweer. Ze doet wat sla op ieder bord, ze geeft iedereen precies twee stukjes stokbrood. Kal wolft het zo snel mogelijk naar binnen. Hij gaat eten van stress. Hij gaat eigenlijk overal van eten. Zijn vader zegt alleen: 'Je zit weer eens te schrokken, daar word je misselijk van.' En Kal is inderdaad misselijk, maar niet van het eten. 'Ik...' begint hij na het laatste hapje sla eindelijk zijn bekentenis, maar zijn stem slaat over. Dan gaat zijn moeders telefoon. 'Rector Van Dille!' zegt ze verbaasd.

4.

‘Hij ondergaat op dit moment een kritieke operatie,’ heeft rector Van Dille net gezegd. Niemand in dit veel te kleine, hete hok zei iets terug. Het enige wat beweegt, is een hysterische bromvlieg die door het kamertje van de rector vliegt. Hij knalt tegen het raam op, is even stil, herpakt zich, vliegt weer keihard tegen het raam. Er staat één kiertje open, maar dat snapt die vlieg niet. Pok, gaat-ie weer. Geen wonder dat die vlieg hier ook bij de rector zit; dat beest is écht hardleers. Kal wrijft voor de vijfde keer over zijn gezicht; hij heeft een zweetsnor. Hij voelt zich net als die vlieg, gevangen tussen hoop en vrees.

‘Ernstig,’ zegt rector Van Dille. ‘We hopen dat er zo wordt gebeld.’

Van Dille is net zo groot als Kal, maar drie keer zo mager en hij draagt altijd een driedelig pak. Daar heeft hij nu vast spijt van, want het zweet staat ook op zijn gezicht. Buiten is het koud, maar binnen is het bloedheet omdat er zo veel mensen in dit hok opeen-gepakt zitten. Skyler, Jasper, Kal, hun ouders, en nog iemand van een of ander opvoedkundig bureau. Het gaat natuurlijk over dat kamp voor ‘moeilijke jongeren’ en nu valt het gesprek ook nog samen met de operatie van Gele Z.

Van Dille heeft net verteld dat ze niet van school hoeven, maar

wel naar kamp moeten. Verplicht. Het blijkt in de Ardennen te zijn. En dan gaan ze een grot in. Of zo. Kal ziet het nog niet helemaal voor zich.

Hij ruikt al die ouders om zich heen, ze ruiken naar scheerschuim en dure parfum. En naar angstzweet, of is hij dat zelf?

‘Meneer Zaalmeijer heeft glas in zijn gezicht en in zijn arm,’ zegt de rector. ‘Het is de vraag of hij die arm ooit nog helemaal zal kunnen gebruiken. Bovendien heeft de stoel zijn been geraakt, waardoor er nu een breuklijn in zijn kuitbeen zit.’

De bromvlieg landt even op het bureau, vliegt dan weer verder. Kal is moe en onrustig. Hij heeft de hele nacht naar zijn plafond liggen staren. Probeerde niet na te denken, at al zijn chocoladerepen op.

‘Ik wil u ook graag welkom heten,’ zegt nu de mevrouw van het opvoedkundig bureau. ‘Dit is natuurlijk een ernstige situatie, en we weten dat u als ouders niet altijd op de hoogte bent van hoe uw kinderen zich gedragen buiten uw... blikveld.’

‘Nee nee,’ zeggen alle ouders.

‘We bidden natuurlijk voor meneer Zaalmeijer,’ zegt de mevrouw. ‘Maar ik wil het nu met u over het kamp hebben. Er wordt daar op de jongeren gelet en ze worden ter plekke gecorrigeerd – niet dat u niet corrigeert natuurlijk.’ Ze kijkt glimlachend om zich heen.

Kal heeft het gevoel dat zijn hoofd in brand staat. Hij denkt alsmáar aan Gele Z en aan een breuklijn. Wat zou een breuklijn eigenlijk zijn? Een landkaart heeft een breuklijn, zoals in Amerika, hoe heet dat ding ook alweer, o ja, de San Andreasbreuklijn.

‘Kal!’ Zijn moeder geeft hem een zet. Blijkbaar is er een vraag gesteld.

‘Ja,’ hoort hij Skyler zeggen, ‘dat vinden we allemaal heel erg.’ Skyler heeft zijn netste stem opgezet. ‘We zweepten elkaar op, denk ik. Het ging allemaal zo snel.’

Daar krijgt Kal opeens een warm gevoel van in zijn buik. Samen! Ze deden het samen, zegt Skyler. Ze zeggen niet: ‘Kal heeft met die stoel gegoooid.’ Zie je wel. Ze zijn vrienden.

Hij kijkt naar de vlieg, waar het ook al bijna beter mee gaat. Het beestje zit in de buurt van de kier van het raam. Opeens denkt Kal: als die vlieg ontsnapt, komt het met ons ook wel goed.

De vlieg schrikt ergens van en begint weer de verkeerde kant op te vliegen. Hij landt op de vader van Jasper, die stiekem naar zijn telefoon zat te kijken, maar zichzelf nu opeens een enorme pets op zijn wang geeft. De vader van Jasper heeft nog veel meer spieren dan Jasper. Dan mep je jezelf natuurlijk ook hard.

De vlieg ontsnapt.

‘Kal!’ sist zijn moeder weer.

‘Ja,’ knikt Kal snel. Geen idee wat er gezegd wordt. Hij voelt de hand van zijn moeder op zijn arm. Ze knijpt hem. Hard.

‘Deze jongens,’ zegt de vrouw van het bureau ondertussen, ‘maken per dag enórmie bergen testosteron aan. Als het bier was, als ze het zouden drinken, zouden ze voortdurend ladderzat zijn.’

Kal vangt per ongeluk de blik van Skyler naast hem en opeens moet hij heel erg giechelen. Van angst, dat bestaat blijkbaar. Omdat het zo veel is. En zo warm is. En hij zo weinig geslapen heeft.

‘Hik,’ mompelt Jasper ook nog. Nu proesten Skyler en Kal het uit.

‘Aha,’ zegt de rector ongemakkelijk.

De vlieg begint aan een nieuwe zelfmoordpoging en scheurt rakelings langs het hoofd van de rector om vervolgens tegen het raam knallen. Hij valt op de grond. Kal houdt op met lachen. Jasper en Skyler stoppen niet.

‘Aangezien duidelijk is dat deze jongens hiervoor in aanmerking komen,’ Kal kan aan de vrouw horen dat ze geïrriteerd raakt, ‘verwacht ik uw begrip voor het feit dat ze maandag al zullen vertrekken.’

‘Maandag?’ De moeder van Skyler veert op. ‘Maar het is nu vrijdag! Hoe moeten we ons dan voorbereiden?’

‘U hebt het hele weekend om eventueel een geschikte outdoorjas en andere spullen te kopen,’ zegt rector Van Dille. ‘Maar misschien heeft uw kind dergelijke zaken al.’

Meteen beginnen de ouders onderling te overleggen. ‘Je hebt nog wel die ene wintersportjas, maar die is van vorig jaar. Dat zet wel druk op mijn agenda zeg, ik zou gaan golfen met Gerard, hoe moet dat allemaal in dit weekend. En hoe zit dat met geschikte schoenen?’

‘Denk eraan,’ zegt de mevrouw met enige stemverheffing. ‘Het is het kamp, of van school.’

Dat werkt, want iedereen wordt weer stil. Een grottenkamp, denkt Kal, hij heeft nog nooit de neiging gehad om onder de grond te gaan zitten. Meer iets wat je doet als je dood bent. Hij kijkt of hij de vlieg nog ergens ziet, maar die heeft vast een hersenschudding. Of hij heeft zichzelf doodgevlogen, kan ook.

‘Een kans,’ zegt de mevrouw ondertussen. ‘Iets goeds binnen

slechte omstandigheden. Zo moet je het zien. Maar,' ze kijkt streng, 'faal tijdens dit kamp en jullie gaan alsnog van school, mét een taakstraf.'

De telefoon van rector Van Dille gaat, de mevrouw valt stil. 'Jaja,' zegt hij en daarna zegt hij: 'Dank u wel.' Iedereen is nog stiller dan eerst. Als die vlieg er nog was, zou hij nu als een straaljager klinken. Er klinkt helemaal geen straaljager.

'Meneer Zaalmeijer,' rector Van Dille schraapt zijn keel. 'Heeft de operatie goed doorstaan.'

Het is alsof iedereen tegelijk uitademt.

'En verder,' vervolgt de rector snel nu hij alle aandacht heeft. 'Staan wij als school achter dit kamp. Maar dan moeten de jongens het met goed gevolg doorstaan. Vragen?'

LESMATERIAAL BIJ IJSNACHT VAN JOWI SCHMITZ 8

OPDRACHT 1

Lees het fragment.

- Herschrijf dit fragment, maar vanuit de vlieg. Wat ziet, hoort en doet de vlieg? En vooral: wat denkt en voelt hij? De vlieg is het hoofdpersonage. Welke gebeurtenissen uit het fragment veranderen en welke blijven (grotendeels) hetzelfde?
- Bespreek je verhaal in een groepje of met een klasgenoot.

OPDRACHT 2

Lees het fragment en werk in een groepje van vier.

Kal, Skyler, Jasper en hun ouders staan voor een lastig dilemma: van school gaan of op kamp?

Verdeel de volgende vier rollen binnen je groepje:

1. de jongens, 2. hun ouders, 3. de school en 4. het opvoedkundig bureau.

- Iedereen schrijft vanuit zijn rol twee redenen op waarom de jongens van school gestuurd moeten worden en twee redenen waarom de jongens op kamp moeten.
- Bespreek de argumenten met elkaar. Wat wordt jullie advies?

CREATIEVE OPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Zoek een liedje dat past bij dit boek. Leg je keuze uit. Let niet alleen op de tekst, maar ook op de muziek, het ritme, de manier van zingen en de clip die erbij hoort.
- Maak een playlist van minimaal vijf liedjes die het boek goed samenvat.
- Een museum heeft jouw hulp gevraagd voor een nieuwe tentoonstelling over dit boek. Kies vijf voorwerpen die volgens jou het verhaal goed weergeven. Maak hier een collage van. Leg uit waarom je voor deze voorwerpen hebt gekozen.
- Kies een belangrijke scène uit het boek en maak een storyboard van minstens zes plaatjes die de actie weergeven. Voeg onder elk plaatje een korte beschrijving toe van wat er gebeurt en waarom dit belangrijk is voor het verhaal.
- Op de site van de gemeente van jouw woonplaats wordt een pagina gewijd aan een nieuw digitaal kunstwerk. Dit kunstwerk gaat over dit boek en geeft de belangrijkste thema's of emoties weer. Je bent helemaal vrij om te bedenken hoe je dit kunstwerk digitaal gaat maken en hoe het eruit komt te zien.

SCHRIJFOPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Kies twee personages uit het boek en laat hen allebei twee kaarten, brieven, mails of whatsapp-berichten naar elkaar sturen. Schrijf deze berichten uit. Zorg ervoor dat het een gesprek is waarin de personages op elkaar reageren. Wat willen ze elkaar vertellen? Zijn ze boos, willen ze elkaar bedanken of willen ze afspreken? Gebruik eventueel zinnen uit het boek.
- Je gaat een personage uit jouw boek interviewen. Kies een personage uit en bedenk minimaal zes interviewvragen. Bedenk ook zelf de antwoorden vanuit het perspectief van het personage.
- Bedenk een ander einde voor het boek in maximaal een half A4tje. Leg uit waarom je dit einde hebt gekozen.
- Voor een bijzonder filmfestival zijn jij en een klasgenoot gevraagd om een bepaalde scène uit het boek te verfilmen en te presenteren. Maar wél in een ander genre (bijvoorbeeld een horrorversie van een romantische scène)! Kies een scène uit en bedenk hoe deze eruit zal zien in een ander genre. Schrijf hiervoor een script. Welke genre-specifieke elementen voeg je toe? Presenteer de film met een uitleg over jouw keuzes en genre-veranderingen.

(VOOR)LEESOPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Kies een bladzijde uit die je aan je ouders, broer/zus, oma of opa of beste vriend(in) gaat voorlezen. Oefen goed met voorlezen. Let op je stemgebruik, praat niet te zacht of te hard, zorg ervoor dat je verstaanbaar bent, dat je niet te snel of te langzaam praat.
- Lees bladzijden 15 en 73 uit het boek. Waaraan kun je zien dat deze twee bladzijden uit hetzelfde boek komen? Zijn dat speciale woorden, namen of misschien de schrijfstijl? Of kun je dit eigenlijk helemaal niet merken? Wat mist er dan? Zou dat eigenlijk niet moeten?
- Maak een groepje met vier klasgenoten. Kies een personage uit het boek. Maak een presentatie van maximaal vijf minuten waarin jullie het personage introduceren en zelfgekozen fragmenten voorlezen die informatie geven en belangrijke kenmerken van dat personage laten zien. Zoek er afbeeldingen en citaten bij. De presentatie kun je bijvoorbeeld maken in Powerpoint of als poster in Canva.

IS DIT BOEK JOUW FAVORIET?

Breng jouw stem uit via jongejury.nl/stemmen

JONGE JURY DOORLEESTIPS

Genoten van dit boek? Dan wil je deze niet missen:

Slipjacht - Jowi Schmitz

Matteo wil verdwijnen en besluit tijdens een schoolkamp weg te lopen. Met het vosje Remi aan zijn zijde begint een gevaarlijke jacht.

De klap - Khalid Boudou

Hoe help je een vriend die misschien schuldig is? De vriendschap tussen vier jongens wordt na een misdrijf zwaar op de proef gesteld..